

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003586

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-08-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Сумського державного університету № 0303-V від 29 вересня 2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пігуль Євгеній Ігорович

2. Yevhenii Pihul

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2142-0883

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 20749 економіка

Дата захисту: 05-09-2025

Спеціальність за освітою: 051 Економіка

Місце роботи здобувача: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10262

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.77.61, 06.92

Тема дисертації:

1. Трансформація ринку праці в контексті забезпечення економічної безпеки держави
2. Transformation of the Labor Market in the Context of Ensuring the Economic Security of the State

Реферат/анотація:

1. Сучасні трансформаційні процеси в економіці України, що відбуваються на тлі глобалізації, цифровізації та збройної агресії з боку росії, зумовлюють глибинні та системні зміни вітчизняного ринку праці. Стан ринку праці, як один із ключових чинників економічної стійкості та соціальної стабільності держави, безпосередньо впливає на здатність країни протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. У цьому контексті особливої уваги набуває дослідження трансформаційних процесів на ринку праці, аналіз чинників, що впливають на його структуру та динаміку, а також розробка науково обґрунтованих підходів до формування ефективного та збалансованого ринку праці в контексті забезпечення економічної безпеки держави. Метою дисертаційної роботи було удосконалення теоретичних засад та науково-методичних підходів щодо розвитку ринку праці в умовах трансформаційних змін в контексті забезпечення економічної безпеки держави. Для досягнення поставленої мети використано поєднання загальнонаукових і спеціальних методів: наукова абстракція, індукція та дедукція, аналіз і синтез, узагальнення та системний аналіз; історичний метод; бібліометричний та трендовий аналіз; компаративний аналіз та аналіз рядів динаміки; метод

нормалізації даних, зваженого підсумовування; SWOT-аналіз; метод головних компонент; кластерний аналіз; системний метод. У ході дослідження здійснено систематизацію функцій ринку праці, в результаті якої вони згруповані в два блоки: базових та трансформаційних функцій, які, на відміну від існуючих підходів, відображають новітні вектори розвитку ринку праці. В роботі визначено ключові важелі впливу, що зумовлюють динаміку розвитку ринку праці. Виокремлено групу важелів, спричинених воєнним станом, що дозволило обґрунтувати необхідність постійного інституційного та нормативно-правового врегулювання. Для розуміння функціонування ринку праці в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, критично важливим є системна оцінка факторів, що визначають його динаміку, які в роботі запропоновано класифікувати за такими ознаками: походженням, сферою, характером, часовим горизонтом, масштабом, спрямованістю та керованістю. На відміну від існуючих всі фактори охарактеризовано з позиції трансформації та прояву в умовах воєнного стану. У роботі здійснено періодизацію становлення та розвитку вітчизняного ринку праці з виокремленням шести етапів, які відображають специфіку трансформаційних перетворень, що відбувалися під впливом дії чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. В дисертації запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання стану ринку праці шляхом визначення інтегрального показника на основі методу розрахунку середньоквадратичного відхилення за показниками, які охоплюють ключові кількісні та якісні характеристики. Це дозволяє здійснити комплексну систематизацію параметрів функціонування ринку праці, визначити граничні значення індикаторів, чутливих до внутрішніх і зовнішніх змін, а також сформувати інформаційно-аналітичне підґрунтя для формування адаптивних сценаріїв подальшої динаміки розвитку з урахуванням трансформаційних викликів. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання безпекового рівня ринку праці як чинника економічної безпеки держави, шляхом формування системи взаємопов'язаних індикаторів та агрегування їх в інтегральний показник за методом зваженого підсумовування. Це дозволило визначити безпековий рівень ринку праці на різних етапах його розвитку, ідентифікувати критичні загрози у його функціонуванні, виявити деструктивні тенденції та обґрунтувати пріоритетні напрями державної політики у сфері регулювання зайнятості, спрямованої на посилення економічної безпеки держави, зокрема в умовах воєнного протистояння та в період післявоєнного відновлення країни. Для визначення регіональної трансформації ринку праці в умовах воєнного стану в роботі було проведено кластеризацію 25 адміністративних центрів України за темповими показниками змін податкових надходжень до Зведених місцевих бюджетів у розрізі податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку та податку на прибуток підприємств. Кластеризація податкових показників дозволила не лише виявити асиметрії у темпах податкових надходжень до місцевих бюджетів, а й ідентифікувати зв'язок між податковою активністю та структурними змінами, що відбуваються на ринку праці. Це створює основу для просторово диференційованої державної політики відновлення. Розроблено дорожню карту збалансованого розвитку вітчизняного ринку праці в контексті забезпечення економічної безпеки держави, яка відображає ключові проблеми функціонування ринку праці у розрізі демографічних, соціально-економічних, інноваційно-технологічних чинників та системи практичних заходів щодо подолання і нейтралізації виявлених викликів в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах.

2. Modern transformational processes in Ukraine's economy, taking place against the backdrop of globalization, digitalization, and armed aggression by Russia, are driving profound and systemic changes in the domestic labor market. As one of the key factors of economic resilience and social stability, the state of the labor market directly affects the country's ability to withstand internal and external threats. In this context, particular attention should be given to the study of transformational processes in the labor market, the analysis of factors influencing its structure and dynamics, as well as the development of scientifically grounded approaches to shaping an effective and balanced labor market in the context of ensuring the state's economic security. The dissertation aimed to improve the theoretical foundations and scientific-methodological approaches to developing the labor market under transformational changes in the context of ensuring the state's economic security. To achieve the stated goal, a combination of general scientific and special methods was used: scientific abstraction, induction and deduction, analysis and synthesis, generalization and system analysis; historical method; bibliometric and trend

analysis; comparative analysis and time series analysis; data normalization method, weighted summation; SWOT analysis; principal component method; cluster analysis; and the systemic method. In the course of the study, the functions of the labor market were systematized and grouped into two blocks: basic functions and transformational functions, which, unlike existing approaches, reflect the latest vectors of labor market development. The dissertation identifies the key levers influencing the dynamics of labor market development. A separate group of levers caused by martial law was distinguished, which made it possible to justify the need for constant institutional and regulatory adjustments. A systematic assessment of the factors shaping its dynamics is critically important to understand the functioning of the labor market under modern challenges, particularly under martial law. In this work, these factors are proposed to be classified by origin, domain, nature, time horizon, scale, orientation, and controllability. Unlike existing classifications, all factors are described from the perspective of their transformation and manifestation under martial law. The study carries out a periodization of the formation and development of the domestic labor market, distinguishing six stages that reflect the specifics of transformational changes occurring under the influence of internal and external factors. The dissertation proposes a scientific and methodological approach to assessing the state of the labor market by determining an integral indicator based on calculating the standard deviation across indicators encompassing key quantitative and qualitative characteristics. Such an approach makes it possible to carry out a comprehensive systematization of labor market functioning parameters, define threshold values of indicators sensitive to internal and external changes, and form an information-analytical basis for developing adaptive scenarios of further development dynamics, considering transformational challenges. A scientific and methodical approach has been developed to assess the security level of the labor market as a factor of the state's economic security. It is achieved by forming a system of interrelated indicators and their aggregation into an integral indicator using the method of weighted summation. This approach made it possible to determine the labor market's security level at various stages of its development, identify critical threats to its functioning, detect destructive trends, and justify priority areas of state policy in employment regulation aimed at strengthening national economic security, particularly under conditions of military conflict and in the post-war recovery period. To determine the regional transformation of the labor market under martial law, the study conducted a clustering of 25 administrative centers of Ukraine based on the growth rates of tax revenues to the consolidated local budgets across three types of taxes: personal income tax, single tax, and corporate profit tax. The clustering of tax indicators revealed asymmetries in local budget revenue growth rates and helped identify the relationship between tax activity and the structural changes occurring in the labor market. It provides a foundation for a spatially differentiated state recovery policy. A route map for the balanced development of the domestic labor market to ensure national economic security has also been developed. It outlines the key challenges in labor market functioning through the lens of demographic, socio-economic, and innovation-technological factors, as well as a system of practical measures to address and mitigate identified challenges in the short-term, and long-term perspectives

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Pihul N., Pihul Ye. Corruption as a Threat to Economic Security of Ukraine. Mechanism of an Economic Regulation. 2022. № 3-4(97-98). P. 98-104

- Пігуль Н., Дехтяр Н., Пігуль Є. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в контексті економічної безпеки держави. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2023. № 7(1). С. 44-54
- Пігуль Н. Г., Пігуль Є. І. Економічна безпека держави: сутність та актуальні загрози. Бізнес Інформ. 2024. №7. С. 6-13
- Боженко В. В., Пігуль Є. І. Ринок праці в умовах розвитку Суспільства 4.0 та Суспільства 5.0. Актуальні питання економічних наук. 2024. № 3-4
- Пігуль Є. І. Методичний підхід до оцінки ефективності функціонування ринку праці в Україні. Актуальні питання економічних наук. 2025. №10

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: розвиток ринку праці регіональна збалансованість ринку праці підвищення рівня економічної безпеки держави

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U114364 0121U114396

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Боженко Вікторія Володимирівна
2. Viktoriia Bozhenko

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9435-0065

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жаворонок Артур Віталійович
2. Artur Zhavoronok

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9274-8240

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, буд. 2, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Житар Максим Олегович

2. Maksym Zhytar

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3614-0788

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Самусевич Ярина Валентинівна

2. Yaryna Samusevych

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7048-8388

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височина Аліна Володимирівна

2. Alina Vysochyna

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9490-1026

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Шкільник Інна олександрівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Шкільник Інна олександрівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна